

KULTŪRA

MENAS LITERATŪRA MOKSLAS

2007 RUGSĖJO 8 d.

DRAUGO ŠEŠTADIENINIS PRIEDAS

Nr. 175 (30)

Tautos diena

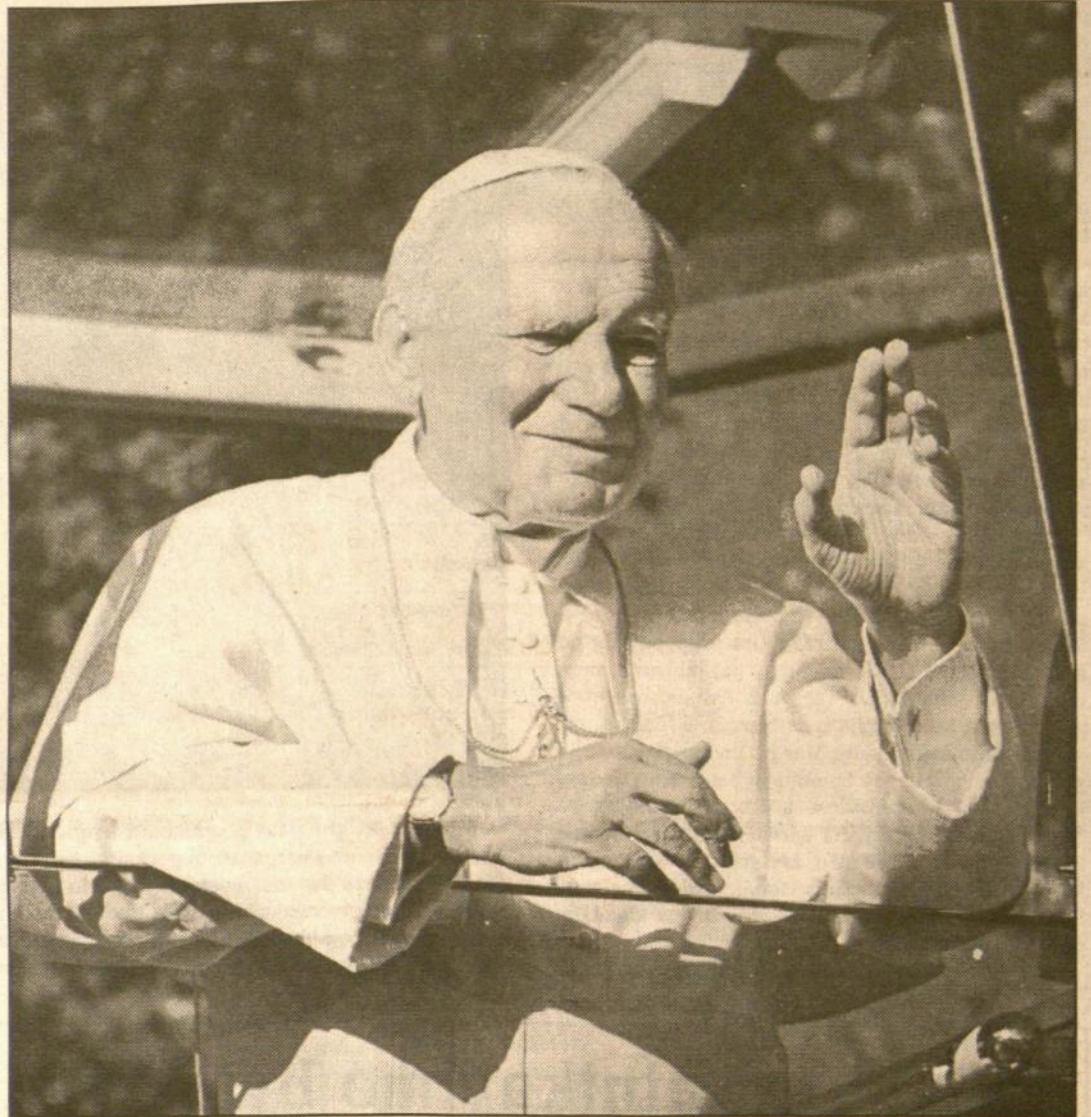
Rugsėjo pradžioje, aštuntąją dieną, minim krikščionims svarbią šventę – Švč. Mergelės Marijos gimimo dieną. Daugiau kaip prieš 570 metų, 1430-aisiais, Europos žemėlapyje turėjo atsirasti nauja karalystė. Lietuva, paskutinis Europos pagoniškas kraštas, vėliau imtas vadinti Marijos žeme, apgynusi valstybingumą, priėmusi krikštą, sustiprėjusi ir įsitvirtinusi tarp gero jai nelinkinčių kaimynų, 1430-tųjų rugsėjo 8-tąją ant savo valdovo Vytauto galvos turėjo uždėti karaliaus vainiką.

Didelės jėgos trukdė Lietuvos valdovui vainikuotis. Lenkijos bajorija ruošėsi jėga nepraleisti į Lietuvą karūnos, kurią turėjo vežti delegacija iš Vokietijos, spaudė savo karalių Jogailą, kad šis priešintųsi Vytauto karūnavimui. Pavyko įkalbėti ir popiežių Martyną V, kad šis uždraustų Vytautui karūnuotis, o aplinkiniams vyskupams dalyvauti išskilmėse, jei tokios vis dėlto įvyktų. Karūnavimą rėmė Vokietijos imperatorius Zigmantas, pats dar nekarūnuotas Romoje. Plunksnas kryžiuo mokslo vyrai, rašydami traktatus apie tai, kas kaip ir ką gali ar negali karūnuoti. Bet pasaulyje, kuris pripažino tik jėgą ir valią, ne plunksnos lėmė istorijos eigą. Pasiryžusio valdovo nebuvo įmanoma perkalbėti. Vytautas rašė imperatoriui ir Ordino magistrui, kad mėginimai sutrukdyti jo vainikavimą reiškia ne tik jo laisvės varžymą, bet ir mėginimą „mūsų kraštą pavergti“.

Deja, likimas nebuvo palankus Lietuvai ir šį kartą. Lenkų būriai sutrukdė į Lietuvą atvykti delegacijai, vežusiai diplomus ir vainikavimo reikšmę aiškinančius laiškus. Delegacija su karūnomis Vytautui ir jo žmonai išsigandusi liko Vokietijoje. Karūnacija neįvyko rugsėjo 8-tąją, neįvyko ir kitą paskirtą dieną – rugsėjo 29-tąją, per šv. Mykolą. Spalio 17 d. Vytautas nukrito nuo arklio, o 27-tąją mirė. Kartu mirė ir viltis tapti karaliumi. Tai buvo smūgis ne tik žmogui, bet ir valstybei.

Tačiau ta diena liko lietuvių atmintyje. Ji žymėjo Lietuvos valstybės galybės viršūnę. 1930-aisiais minint Vytauto 500-tąsias mirties metines, rugsėjo 8-toji buvo paskelbta valstybine švente. Tautos šventės diena turėjo pabrėžti ir išpopuliarinti Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės istorinio palikimo reikšmę. Ne vienam tuo metu ši šventė atrodė valdiška, viršūnėse sugalvota, nenatūrali. Nors visi suprato, kad pastangos karūnuotis buvo labai reikšmingos, išsaugant Lietuvos valstybinę sąmonę.

Todėl ir šiandien rugsėjo 8-toji, Tautos dienos šventė, turėtų užimti savo tikrąją, natūralią vietą mūsų gyvenime. Ji bus tiek gyva ir reikšminga, kiek svarbi ir brangi mums bus senoji mūsų valstybės istorija. □

Popiežius Jonas Paulius II, Kaune, 1993 m.

R. Požerskio nuotr.

Prieš 14 metų

Šio šeštadienio Kultūros turinys

- 1 psl. Tautos diena.
Prieš 14 metų.
- 2 psl. Leonas Jurša
Auksinė Šiluvos karūna.
Alfredas Bumblauskas
Vytauto vainikavimo byla ir mirtis.
- 3 psl. Gerda Gudjurgienė
Ateities Lietuva kuriama šiandien.
- 4 psl. Aldonos Žemaitytės pokalbis su
švietimo ir mokslo ministre
Roma Žakaitiene.
- 6 psl. Romualdas Kriaučiūnas
Ateitininkų studijų savaitgalis
Dainavoje.
- 8 psl. Aldona Žemaitytė
Tautos gimimas himno šviesoje.

1993-tieji. Keturios istorinės dienos, rugsėjo 4–8-ta, kurios sukrėtė Lietuvą prieš keturiolika metų. Jos liko atmintyje kaip stiprus dvasinis ir emocinis išgyvenimas. Per mūsų tėvynę keliavo popiežius Jonas Paulius II. Kiekvienas mūsų tą jo kelionę išgyvenom savaip: vieni puolė ekstazėn ir tiesė virpančias rankas, kad paliestų bent kraštelį Šv. Tėvo drabužio, kiti pagarbiai bučiavo Apaštališkąjį žiedą, treči, kurių nepavadinsi karštais katalikais, buvo sužavėti Popiežiaus laikysena, kalbėsena ir minties gilumu. Atrodo, viskas vyko tik vakar.

Į pasaulį mes tada žvelgėm Šv. Tėvo akimis ir pamatėm, kad jis nėra nei toks beviltiškas, kaip mums, paskendusiams savo sielvartuose ir rūpesčiuose, kartais atrodo, nei toks netikęs, kad nugarmėtų į destrukcijos, keršto ir neapykantos bedugnę. Jonas Paulius II atvyko pas mus meilės paskatintas, tad žmonių meilė, viltis ir pasitikėjimas lydėjo jį per visus Lietuvos miestus ir miestelius.

Popiežius tada privertė mus naujai pažvelgti į save: ar tikrai esame Dievo vaikai ir krikščioniškos meilės skleidėjai. O gal mūsų dvasią baigia pagrauzti pykčio, gėdos ir puikybės kirminas, iškreipęs mūsų žvilgsnius ir aptemdęs širdis?.. Šv. Tėvas pašaukė mus sugrįžti į nesuterštą pirmą pradę žmogaus prigimtį. Sugrįžti nelengva, tas sugrįžimo kelias dar prieš akis, nes sugriuvusi

blogio imperija po savo griuvėsiais palaidojo daugelio *homo sovieticus* ideologiją, karjerą, įpročius. Bet, dažnai susimąstom, kas trukdo sugrįžti laisvojo Vakarų pasaulio vaikams, paviliotiems Mamonos, tos vartojimo dvasios, kuri devintąją bangą ritasi per šiuolaikinį pasaulį? Proto ir dvasios nuopoliis, kurį į pasaulį išmetė bolševizmo, nacizmo, kovingojo ateizmo ir švelniojo laicizmo bei ekonominio liberalizmo bangos, skandina tą pasaulį kūniškų malonumų perteklius ir dvasinės kančios bei vienatvės tvane. Tik mąstymas ir tikėjimas yra pajėgūs pasipriešinti blogiui ir pakelti žmogų iš nuopolio.

Mąstymas – tai ne vien proto darbas. Mąstymas yra susijęs su visu žmogaus gyvenimu. Prieš keturiolika metų Šv. Jonų bažnyčioje, Vilniuje, kalbėdamas inteligentijai, Jonas Paulius II pasakė, kad mąstydamas žmogus pajunta savo ribotumą ir suvokia, jog jis pats dar nėra tiesa. Bet ieškodamas tiesos jis negali pasitenkinti jos dalimi.

Gėris ir blogis, šviesa ir tamsa eina per žmogaus širdį. Bažnyčia ir kultūra turi sudaryti santarvę, kad išsklaidytų tamsą ir atvertų šviesą. Šią santarvę liudija ekumeninė dvasia, kokia buvo pademonstruota Lietuvoje Popiežiaus apsilankymo dienomis. „Nebijokime atverti durų Kristui, – Jis pažįsta žmogaus širdį“, – atsisveikindamas Jonas Paulius II pakvietė lietuvių inteligentijos atstovus. □

Auksinė Šiluvos karūna

LEONAS JURŠA

Stebuklingas paveikslas

Šiluvos bažnyčios varpas pasveikina naują dieną lygiai aštuntą valandą ryto, po to netikėtai primena, kad jau atėjo pusiaudienis, o vakare sugaudžia tą minutę, kai nusileidžia saulė. Varpo skambėjimu Šiluva palydi dieną istorijon, tarytum dar vieną karoliuką užveria ant atkalbėto amžių rožančiaus. Varpo dūžiai nubanguoja viršum tamsėjančių miškų, tarsi sakydami: tebėra Žemaitijoje toks Šiluvos miestelis! Su tais, kurie seniai atgulė čia amžino poilsio, ir su tais, kurie neišvengiamai ateis į šitą žemę. Su tais, kurie atsiduso kartu su varpu: eina, oi eina gyvenimas. Su kruvinu kančios vainiku ir su auksine šlovės karūna.

...Atrodytų, žmogus turėtų priprasti prie visko, kas daugelį metų tave supa. Bet vieną kartą savo kieme kokį darbą dirbdamas atsiloši, kad nubrauktum nuo kaktos prakaitą, pakeli akis – žydrynėje švyti aukštas vaikus bokštas. Kibirkščiuoja didelės auksinės raidės SVEIKATA LIGONIŲ, žėri langų vitražai. Šešėlis apibrėžė didžiulio pratiso kryžiaus kraštus, jis tarsi plaukia iš medžių žalumos į dangų, su savimi nešdamas saulės spindulių atgaivintą Mergelės Marijos kūną. Toks netikėtas apsiereiškimas...

Koplyčios viduje keturios masyvios kolonos pauksuotais kapiteliais laiko skliautus į patį bokštą, o lakesnės vaizduotės žmogus gali sau pamanyti, kad stuomeningi stulpai ant savo pečių neša visą praėjusių amžių svorį. Langų vitražų kiek prislopinta ir paspalvinta šviesa viską apgaubia vos įžiūrimu slėpiningu šydu. Sugaudžia vargonai, skliautuose nutapyti angelai tarsi atgyja ir iš tikrųjų sklendžia apie viduryje altoriaus iškeltą Mariją. Vienas po kito atsižrėžia į mus daugybė žinomų ir bevardžių žmonių, įamžintų skliautų freskose ir į bokštą pakylėtuose paveiksluose. Sužvangina šarvais, sujudina sutaną, švysteli suknia iš vitražų žvelgiančios asmenybės, kurios įvairiais šimtmečiais vienaip ar kitaip globojo Šiluvą ir Žemaitiją, laimino šiuos vardus klajoti po pasaulį ir būti žinomus.

...Neturėję laimės pamatyti Vatikaną, gali pačio-

Čia spausdiname ištraukas iš žurnalisto L. Juršos esė apie Šiluvą ir garsuosius jos atlaides, kurie kasmet švenčiami rugsėjo aštuntąją, Švč. Mergelės Marijos gimimo dieną. Tekstas rašytas 1991 metais, kai per Lietuvą nusirito žodžio laisvės banga. Bet tada žodžio laisvė buvo suprantama kitaip negu iki šiol. Ji buvo daug atsakingesnė.

je Šiluvoje įkvėpti seno pergamento kvapo. *Šiluvos bažnyčios istorija* į pergamentą perkelta prieš du amžius, o parašyta dar mažiausiai šimtmečiu anksčiau. XVII amžiuje gyvenęs vokiečių jėzuitas Vilhelm Gumpenberg užsimojo aprašyti visas pasaulyje esančias Marijos šventoves ir skatino prie to prisidėti istoriką

Albertą Vijūką-Kojelavičių. Spėjama, kad šio istoriko paprašytas tuometinis klebonas, atvykęs jėzuitas, ar dar kas nors ir aprašė lenkiškai du didžiuosius Šiluvos stebuklus. Matyt *Lietuvos istorijos* autorius ketino šį rankraštį išversti į lotynų kalbą ir perduoti vokiečiui enciklopedistui, tačiau nežinomos aplinkybės sutrukdė įvykdyti sumanymą. Tąsyk nepavyko, bet tai buvo ne pirmas ir ne paskutinis mėginimas pranešti pasauliui apie Šiluvą. Garsas apie šią stebuklingą vietą vis tiek paplito po Europą, o nežinomo autoriaus rankraštis liko tarp dar senesnių Šiluvos bažnyčios relikvijų.

...Dailininkas Antanas Kmieliauskas, kaip ir kiti klebono paprašyti menininkai, žinojo kad freskas ir paveikslus reikės tapyti tikrąja to žodžio prasme pasislėpus. Buvo pats brežnevizmo sąstingis. Ir vis dėlto jie sutiko ant tinko ir drobės perkelti, kas parašyta *Šiluvos bažnyčios istorijoje* ir naujesnių laikų šaltiniuose. Kas koplyčioje išgirdo dangiškos muzikos garsus, tas pamatys ir pradėjusius plaukti freskų debesis, suošusias pušis.

Senasis rankraštis primena, kas įvyko po šitais išlankiais medžiais 1612 metais. Piemenys, gandydami bandą, prie pat miestelio pamatė ant didelio akmens stovinčią moterį su kūdikiu ant rankų. Nedrįsdami prakalbinti, vaikai pasiuntė vieną iš savųjų pas kalvinų kunigą. Atėjęs pastorius su mokytoju Saliamonu paklausė moters, ko verkianti. „Kitados šioje vietoje buvo garbintas mano mylimas sūnus, o dabar čia ariama ir sėjama“. Tai pasakiusi, ji pradingo. Abu kalvinai aiškino, kad tai buvusi šmėkla. Neva šitaip piktoji dvasia norinti nuvilninti žmones nuo tikrojo kalvinų tikėjimo. Žmonės nežinojo, ką bemaityti. Tik vienas šimtmetis senelis, nuo senatvės jau aklas, tvirtino, kad pasirodė ne kokia baidyklė, o Švenčiausioji Panelė su savo sūnumi. Jis sakė, kad kadaise toje vietoje stovėjusi katalikų bažnyčia, kurioje garbinta Marija, tačiau ponai, atsisakę katalikybės, ją nugriovė.

Šiluvoje apsiereiškusios Dievo Motinos žodžiai sukrėtė žmones, tačiau netiko teismams, įnikusiems nagrinėti bylas dėl reformatų užgrobtų bažnyčių, žemių ir kito turto grąžinimo katalikams. Žemaičių kanauninkas Jonas Smulka-Kazakevičius, kėlęs teisme katalikų ieškinius, atvažiavo Šiluvon su viltim sužinoti iš aklojo senelio apie katalikų bažnyčią ištikusį likimą. Aklasis, skaitome toliau senajame rankraštyje, liepė jį išvesti į netoliese plytintį lauką. Vos jie priejo senosios bažnyčios vietą, senelis staiga praregėjo. Tuoj pat kanauninko Jono Kazakevičiaus pasamdyti vyrai ėmė kasti žemę stebuklingai pagijusio senelio parodytoje vietoje prie didžiojo akmens, ant kurio buvo pasirodžiusi Marija. Visų džiaugsmui iš duobės buvo iškelta skrynja su paslėptaisiais bažnytiniiais daiktais, tarp kurių kanauninkas surado Petro Gedgaudo dovanų pirmajai Šiluvos bažnyčiai perdavimo aktą.

Pasak vieno, atkastoje skrynioje, be arnoto ir dokumentų, taip pat rastas Marijos su kūdikiu ant rankų paveikslas, garbintas dar pirmojoje bažnyčioje ir mūsų dienomis tebepuošias didįjį altorių. 1957 metais klebonas Vaclovas Grauzlys nutarė jį atnaujinti. Nuėmęs iš suaukotų votų kadaise nukaldintą sidabrinį Marijos apdarą, restauratorius pamatė aiškius randus ir spėjo, kad drobė ilgai gulėjusi sulankstyta. Kai kas pasakoja kitokią istoriją. Girdi, ant rasis Petro Gedgaudo fundacijos aktas

Nukelta | 5 psl.

Vytauto vainikavimo byla ir mirtis

Sutriuškinus kryžiuočius atsivėrė kelias Lenkijos, o ne Lietuvos hegemonijai regione (tai akivaizdžiai išryškėjo po Vytauto mirties), todėl santykiai su Lenkija po Melno taikos buvo svarbiausia politinė problema. Pradėtas nuosekliai įgyvendinti Vytauto vainikavimo projektas. Jis buvo labai aktualus ir tarptautiniu mastu, nes be Lietuvos nebuvo galima išspręsti svarbesnių regiono klausimų. Lietuvos ir Lenkijos valdovų – Vytauto ir Jogailos – susitikimui su Vengrijos karaliumi ir Šv. Romos imperatoriumi Zigmantu I (1410–1437) Vidurio ir Rytų Europos politikos problemoms – ypač santykiams su husitais – aptarti ir buvo skirtas Lucko suvažiavimas, vykęs 1429 m. sausio 9–29 d. Suvažiavimą inicijavo imperatorius, todėl ir vieta, iš pradžių numatyta Trakuose, buvo perkelta arčiau Vengrijos, į Lucką. Suvažiavime taip pat dalyvavo Maskvos didžiojo kunigaikščio ir Tverės kunigaikščio pasiuntiniai, Riazanės, Odojevo, Naugardo, Pskovo kunigaikščiai, popiežiaus legatas, Vokiečių ordino, Aukso ordos, Moldavijos, Danijos karaliaus ir Bizantijos imperatoriaus pasiuntiniai.

Lucko suvažiavimas rodė išaugusį LDK ir Vytauto vaidmenį regione, o į Lietuvos istoriją jis įėjo pirmiausia dėl Vytauto vainikavimo plano, kurį rėmė Zigmantas I ir Vokiečių ordinas, siekę sukurti regione atsvarą Lenkijai. Vytauto apsisprendimas priimti imperatoriaus siūlomą vainiką ir pareiškimas, kad tai daro „niekieno neatsiklausdamas“ reiškė, kad jis tampa suvereniu valdovu. Lucko suvažiavimas, kuriame imperatorius Zigmantas iškėlė Vytauto vainikavimo Lietuvos karaliumi klausimą, užbaigė sudėtingą Vytauto politinį kelią, numatytą dar XIV a. pabaigoje ir atvedusį į galutinį tikslą: Lietuvos monarchija turėjo įsitvirtinti Europos politinėje sistemoje.

Lucko suvažiavime Jogaila pritarė Vytauto vainikavimo planui, tačiau netrukus Lenkijos ponų taryba privertė atšaukti sutikimą. 1429 m. vasarą Vytauto pasiuntiniai pareiškė: „Ar Jogailai patiks, ar nepatiks – Vytautas vis tiek karūną priims ir ant galvos užsidės“. 1430 m. vainikavimo planas buvo vykdomas bandant apeiti Lenkiją. Niurnbergo auksakaliai jau buvo nukaldinę karūnas Vytautui ir jo žmonai Julijonai. Numatyta ir ceremonijos Vilniuje data: rugsėjo 8-toji, Švč. M. Marijos gimimo diena. Reikėjo sulaukti tik Jogailos ir lenkų didikų pritarimo. Deja, jo nebuvo; lenkai nepraleido imperatoriaus delegacijos, gabenančios Vytautui karūną. Nors svečiai susirinko, iškilnių data vis nukelinėta. Spalio 9 d. į Vilnių atvyko pats Jogaila. Atrodė, jis turėjo kompromisinį pasiūlymą, kaip suderinti LDK ir Lenkijos, o juo labiau – patenkinti jo paties interesus: Vytautui mirus, Lietuvos karaliaus karūna atitektų vienam iš Jogailos sūnų. Iš paskutinių Vytauto laiškų aiškėja, kad jis šiam kompromisui pritarė, tačiau vis dar tikėdamasis palankaus Lenkijos ponų tarybos sprendimo, vainikavimą atidėjo. Tolesnes pastangas gauti karūną sutrukdė liga ir mirtis – Vytautas mirė 1430 m. spalio 27 d. Maksimalus planas nebuvo įgyvendintas. Tačiau svarbiausią tikslą Vytauto politika pasiekė: izoliuota ir atsilikusi Lietuvos valstybė pašalino didžiuosius jai grėsusius pavojus ir įteisino savo egzistenciją. Lietuva įžengė į Europą, pritapo prie jos ir joje išsilaikė.

Alfredas Bumblauskas
kn. *Senosios Lietuvos istorija*

Specialiai Kultūrai reportažas iš Vilniaus

Ateities Lietuva kuriama šiandien

Mokslo metų atidarymo šventės akimirkos S. Daukanto aikštėje, Vilniuje.

Audronio Žygavičiaus nuotraukos.

GERDA GUDJURGIENĖ

Ipusėjus rugpjūčiui, pagyvėjusios sostinės gatvės ir šurmulys mokyklinių prekių parduotuvėse priminė, kad vasara eina į pabaigą ir artėja rugsėjo pirmoji – mokslo metų pradžia. Užplūdę parduotuvės tėveliai su vaikais plonino pinigines ir nepraleido progos garsiai pasiguosti, kad leisti vaikus į mokslius kasmet darosi vis sunkiau ir brangiau. Aprūpinti vaiką viskuo, ko reikalauja mokykla, daugumai šeimų šiandien, atrodo, yra didelė prabanga.

Simbolinis žingsnis blaivybės link

Staigmeną artėjančiai šventei pateikė kai kurie Seimo nariai. Jų iniciatyva buvo priimtas sprendimas rugsėjo 1-ąją uždrausti prekiauti alkoholiniais gėrimais. Idant jais tą dieną nepiktinaudžiatų mūsų jaunimas. Mat praėjusių metų karti patirtis įspėjo, jog negalima leisti pasikartoti gėdingam faktui, kai pasigėrę nepilnamečiai moksleiviai šlaistėsi gatvėmis ir kėlė pavojų aplinkiniams. Šiomet rugsėjo pirmoji – diena be alkoholio.

Iš pradžių šiai iniciatyvai pritarė ir Lietuvos Prezidentas. Tačiau netrukus kažkodėl persigalvojo ir šį draudimą pavadino ne visai tinkama bei neefektyvia priemone kovoje su jaunaisiais alkoholio vartotojais. Esą reikia juos auklėti, įtikinti apie svaigalų žalą. Tačiau bene labiausiai Seimo sprendimas papiktino prekiautojus alkoholiu, ypač didžiuosius prekybos centrus. Jie lyg širšės sukilo prieš blaivybės dieną ir visomis informacijos priemonėmis šaukte šaukė apie tariamą finansinę žalą valstybei, verslo žlugdymą ir nepatogumus norintiems pasilinksminėti. Tuo lyg ir skatino nusipirkti svaigalų iš anksto. Tačiau nugalėjo blaivybės šalininkai, ir niekas dėl svaigalų troškulio tą dieną „nenumirė“. Anot idėjos iniciatorių, buvo žengtas pirmas simbolinis valstybės žingsnis tautą blaivinti.

Prasminga pradžia atnešė sėkmę

Apsirūpinimas svaigalais nejaudino šviesiosios mūsų visuomenės žmonių, menininkų, muzikantų, dainininkų, kurie ruošėsi šventiniams koncertams. Pagrindinis jų vyko S. Daukanto (Prezidentūros) aikštėje. Šios šventės iniciatorė ir rengėja – Lietuvos muzikų rėmimo fondo direktorė Liucija Stulgienė.

– Šiomet ši šventė mums ypač svarbi, nes fondas mini 15 metų veiklos sukaktį. Kai įsikūrėme, neturėjome aiškumo, ką veiksime. Užsiėmėme muzikos

veikla, rūpinomės jaunais ir vyresnio amžiaus Lietuvos muzikais. Fondo veiklos programa dėl josi sa-vai-me. Palaipsniui kilo mintis rengti koncertų ciklus „Muzikinė švietimo programa moksleiviams“. Vieną jų pavadino „Beauštanti aušrelė“. Mums atrodė labai prasminga pradėti mokslo metus klasikinės muzikos koncertu. Prieš 13 metų pirmasis „Beauštanti aušrelė“ koncertas įvyko Katedros aikštėje. Grojo Simfoninis orkestras, dirigavo G. Rinkevičius. Katedros aikštėje tie koncertai vyko keletą metų, juose dalyvavo žymiausi Lietuvos menininkai. Žmonės šią šventę įsidėmėjo ir visada jos laukia.

Kai aikštę pradėjo remontuoti, sumanėme šią šventę perkelti į S. Daukanto aikštę, kuri labai kameringa ir tinka tokiems koncertams. Atėjome ir nesi-ruošėme iš čia išeiti. Mokslo metų pradžios šventę sujungėme su Laisvės diena, tuo įprasmindami dieną, kai prieš keliolika metų rugpjūčio 31 d. iš Lietuvos buvo išvesta okupacinė kariuomenė. Šių metų labai gražaus koncerto programoje – klasikinė ir šiuolaikinė muzika, – pasakojo L. Stulgienė.

„Beauštanti aušrelė“ – atgaiva širdžiai

...Žvarbokas rugsėjo pirmosios vakaras neišgąs-dino vilniečių ir sostinės svečių. Sveikinimo žodžiais į gausiai susirinkusius moksleivius, studentus, jų tė-

vus, svečius kreipėsi Lietuvos Respublikos Prezidentas Valdas Adamkus. Jis kvietė jaunimą siekti mokslo žinių, gerais darbais garsinti tėvynę ir pabrėžė, kad būsimoji Lietuva kuriama šiandien. Mokslo metų pradžią paskelbė švietimo ir mokslo ministrė Roma Žakaitienė. Į šventę atvyko Austrijos Štirijos (Steiermark) žemės delegacija. Vyriausybės narė Bettina Vollath sakė, kad muzika jungia tautas, o jaunieji Štirijos muzikantai yra šios žemės ambasadoriai. Visų bendras tikslas stiprinti Austrijos ir Lietuvos ryšius.

Aplodismentais sutikti pirmieji pasirodė grakštūs Panevėžio miesto vaikų ir dainų šokių ansamblio „Pylimėlis“ šokėjai (meno vadovas R. Bakanauskas). Populiarius klasikos ir šiandienos autorių kūrinius atliko jaunieji muzikai ir jų pedagogai iš Vilniaus, Klaipėdos, Birštono, Visagino, Kauno rajono. Visus sužavėjo talentingo jaunimo – solistės J. Vaškevičiūtės, A. Noviko vokalinio ansamblio „Jazz Island“ ir D. Aukselienės vokalinės grupės „Kivi“ – pasirodymas.

O tie, kurie Šv. Jonų bažnyčioje klausėsi jungtinio Lietuvos ir Austrijos jaunimo simfoninio orkestro, diriguojamo prof. S. Sondeckio ir mūsų operos pažibos tenoro V. Noreikos, anot poetės ir Seimo narės D. Teišerskytės, buvo pakviesti į stebuklingąjį Muzikos pasaulį, kuriam lygių lyg ir nėra...

Dėmesys vaikams ir jų muzikinei kultūrai

LR Seimas 2007 metus paskelbė Vaikų kultūros metais, tad ši šventė taip pat jiems dedikuojama. L. Stulgienė sakė, kad vaikų muzikinės kultūros rodymui reikalingas didesnis ir nuolatinis dėmesys. Muzikų rėmimo fondas vykdo 10 muzikos švietimo programų ir visos jos pasiteisino. L. Stulgienės manymu, pradėti mokslo metus klasikine muzika – geras užtaisas visiems metams. Vėliau ją atlikėjai paskleidžia į mokyklas – vidurines, aukštąsias, specialiąsias. Taip jaunimas telkiamas klausytis ne vien agresyvosios muzikos.

Taigi sostinė Mokslo šventę pasitiko su gera nuotaika, pasipuošusi, atsinaujinusi ir puikiais koncertais miesto aikštėse ir senamiesčio kiemeliuose. Į Katedros aikštę jaunimas sugužėjo pasiklausyti A. Mamontovo dainų, Mokytojų namų kiemelyje koncertavo valstybinis pučiamųjų instrumentų orkestras „Trimitas“, solistai V. Noreika ir V. Rakauskaitė. O išvakarėse S. Daukanto aikštėje įvyko geltonųjų mokyklinių autobusiukų perdavimo rajonų savivaldybėms ceremonija. Švietimo ir mokslo ministerija iš viso nupirko 46 naujus mokyklinius autobusiukus, kuriais moksleiviai bus vežiojami į atokesnes mokyklas, išvykas, sporto varžybas. Lietuvos keliais važinės 390 geltonųjų autobusiukų. □

Pertvarkos esmė – kokybė

Aldonos Žemaitytės pokalbis su švietimo ir mokslo ministre Roma Žakaitiene

Aldona Žemaitytė. *Daug kas Jus laiko sėkmės ministre, nes, kaip teisininkė, galite plačiau apžvelgti ir giliau įžvelgti bei apibendrinti kultūrą, švietimą, mokslą, negu tai įmanoma padaryti siauros srities specialistams. Kas Jums kėlė didžiausių pasitenkinimų dirbant Kultūros ministerijoje, kokiai veiklai ten skyrėte prioritetus?*

Roma Žakaitienė. Darbas Kultūros ministerijoje man buvo nauja sritis, galimybė pažinti daug naujų žmonių, susipažinti su naujais projektais. Stengiausi, kad patys kultūros ir meno žmonės būtų atsakingi už tai, kas priklausė Kultūros ministerijos kompetencijai, dalyvautų skirstant lėšas projektams. Nesu keitusi nė vieno nepriklausomų ekspertų, kurie, mano nuomone, galėjo objektyviai paskirstyti lėšas, sprendimo. Kita sritis, kuriai teko skirti daugiau dėmesio, – ne visai sutvarkyti įstatymai, kai kurie tų įstatymų projektai buvo atidėliojami po keletą metų. Per mano kadenciją ministerijoje buvo priimti Kino, Teatro ir Koncertinių įstaigų, Nekilnojamojo kultūros paveldo įstatymai, koreguotas Nepilnamečių apsaugos nuo neigiamo viešosios informacijos poveikio įstatymas. Šie norminiai aktai kultūros sferai suteikė daugiau tvarkos, aiškumo. Kai kas vėl koreguojama, pavyzdžiui, Nekilnojamojo kultūros paveldo įstatymas – kai kurios jo nuostatos liberalizuojamos. Niekas nestovi vietoje, nors anuomet, ruošiant tą įstatymą, dalyvavo labai daug paveldosaugininkų, nevyriausybinių organizacijų atstovų. Dar vienas mano kadencijos Kultūros ministerijoje prioritetas – dėmesys ne vien profesionaliajam menui. Siekėme, kad atsirastų ir bibliotekų modernizavimo programa, kad būtų pradėti tvarkyti kultūros centrai, didėtų juose dirbančių žmonių atlyginimai.

A. Ž. *O kokius prioritetus išskirtumėte Švietimo ir mokslo ministerijoje?*

R. Ž. Švietimo ir mokslo ministerijos pagrindinis tikslas yra siekti ugdymo, studijų, mokslo kokybės. Kas dėl bendrojo lavinimo, norėčiau paminėti, kad nuo kitų metų bus keičiamos bendrosios programos, nuo šių mokslo metų įsigalioja naujas vidurinio ugdymo aprašas, mokymas labiau individualizuojamas. Keičiasi požiūris į tai, kokių kompetencijų reikia mokykloje. Nuo didaktinio bus pereinama prie praktinio, kūrybiškesnio mokslo, bus leidžiama vaikams patiems daugiau dalyvauti ugdymo procese, labiau prisitaikyti prie gyvenimo, būti jame aktyvesniems.

Švietimo ir mokslo ministerijoje esi „matomas“ beveik visų Lietuvos gyventojų, kuriems rūpi tavo sprendimai. Paskaičiuokime: beveik pusė milijono mokinių, apie 200 tūkstančių studentų, 50 tūkstančių mokytojų. O kur dar vaikų tėveliai, seneliai... Ne visi yra patenkinti Seimo ar Vyriausybės priimtais sprendimais. Ministerijos kuruojamoje sferoje veikia labai skirtingos interesų grupės. Pedagogai penketą metų siekė valdžios sprendimo, kad atsirastų galimybė mokytojui, turinčiam auklėjamąją klasę, skirti ne mažiau kaip 4–5 apmokamas valandas per savaitę už vadovavimą klasei – bendravimui su savo auklėjamaisiais, jų tėveliais, bendruomene. Nuo šių metų rugsėjo pirmos dienos, nepersikirstant biudžeto pinigų, iš privatizavimo fondo mokytojams buvo pridėtos dvi apmokamos valandos už auklėjamąjį darbą, tai yra, privatizavimo lėšos panaudojamos darbo užmokesčiui. Ir tuoj pat iš auklėtojų pusės atsirado nepasitenkinimas. Daugelis mokytojų vadovauja klasems, beveik visi turi ribinį 36 valandų darbo savaitės krūvį, bet nenori jo atsakyti vadovavimo klasei sąskaita. Nepatenkinti ir vaikų darželių auklėtojai, kai tų pačių 36 val. darbo krūvio sąskaita buvo jiems pridėtos trys valandos metodiniams, pasiruošiamiesiems darbams. Jie prašo leisti dirbti daugiau negu nustatyta, neskaiciuoja jų valandų, – jie nori didesnio atlyginimo.

Atlyginimai akivaizdžiai per maži. Bet prisiminkime, kad septynerius metus mokytojų darbo įkainiai visai nebuvo didinami, ir tik pernai, pirmą

kartą po tokios ilgos pertraukos, jie padidinti vidutiniškai 20 proc. Bet mokytojai norėjo, kad užmokestis vėl didėtų nuo šių metų rugsėjo. O šiemet valstybės biudžetas nebuvo perskirstomas, ir to padaryti negalėjome. Taigi, švietimo sritis plati, skirtingus požiūrius turinčių dalyvių joje labai daug ir visiems savi interesai yra labai svarbūs.

A. Ž. *Man dažnai tenka eiti pro Užupio gimnaziją Vilniuje. Būriai moksleivių, vyresnių ir dar vos paaugusių, būriuojasi už netoli gimnazijos pastato esančios transformatorinės, rūko, gal bando ir narkotikus. Galbūt ten užsimezga įvairios smurto formos, kurios vis labiau šurpina mūsų visuomenę. Nesenas įvykis, sukrėtęs Lietuvos žmones – du dvylikamečiai pasmaugė aštuonmetį. Žinoma, tai įvyko ne mokyklos teritorijoje, bet ar mokykloje vaikai jaučiasi saugūs?*

R. Ž. Aplinka, kurioje vaikai mokosi, yra labai svarbi. Tai ir renovuojamos mokyklos, remontuojamos klasės, atnaujinami jų baldai, įsigijami modernūs kompiuteriai. Bet ne mažiau svarbu mokinių saugumas – nuo patyčių, smurto protrūkių, neigiamos aplinkinių įtakos. Mes jau rūpinamės pačios mokyklos teritorijos apsauga, kalbame apie tvoras, vaizdo kameras. Vyriausybė ir savivaldybės ieško lėšų aptverti mokyklų teritorijas. Fizinis ir moralinis smurtas, plintantis patyčių pavidalu, turi rūpėti ne vien mokytojams, psichologams, sociologams, bet ir patiems tėveliams, t. y., skatinti didesnę jų atsakomybę už savo vaikus. Tėvai per mažai įtraukti į mokyklų bendruomenes. Dėl tokios atsakomybės siūlysim pataisas įstatyme. Vaikai negali likti vieni gatvėje, tėvai turi užtikrinti suaugusiojo buvimą šalia vaiko. Manom išplėsti prailgintas dienos grupes, ypač pradinukams, kad tėvai, kol dirba, būtų ramūs dėl jų vaikų priežiūros.

Norim, kad ir žiniasklaida prisiimtų tuo atžvilgiu tam tikrus įsipareigojimus ir laikytųsi etikos normų vaikų atžvilgiu, apsaugotų juos nuo neigiamos informacijos. Savivaldybės irgi turi skirti daugiau dėmesio sunkesnio elgesio vaikams. Dabar pas mus tik dailinasi vienas į kitus, ieškoma kaltų, bet visa visuomenė turi prisiimti atsakomybę už tai, kas rodoma, kas rašoma, kas visą laiką per žiniasklaidą tarsi provokuojama. Keista, kad mūsų visuomenėje pyk-

čio, neapykantos, smurto protrūkių vis daugėja, nors Lietuvoje žmonės pradeda gyventi geriau. Kiek daug smurto yra šeimose, kiek baisių lytinių nusikaltimų prieš savo vaikus... Tai juk irgi skatina žiaurų nepilnamečių tarpusavio elgesį. Pasaulyje, kur taip pat yra smurto, patyčių, pykčio, labai paplitusi norvegų „Olweus“ programa, propaguojanti gerumą vieni kitiems. Mes irgi ją įgyvendinsim.

A. Ž. *Ar Jums neatrodo, kad visos tos blogybės per televiziją, internetą plūstelėjo iš Vakarų, kai tik neliko informacijos suvaržymo. Neliko ir moralės suvaržymų, ką taip akivaizdžiai liudija visokie TV realybės šou, kuriuose ne tik apsinuoginama, bet ir vyksta vos ne grupinis seksas. Keikiamasi, rūkoma ir gatvėse, bet vaikai tą viską pirmiausia pamato per televiziją.*

R. Ž. Kai mes nuvykstam į Londoną, matom mokyklas, aptvertas aukštomis tvoromis su spygliuotos vielos apvadais viršuje. Tos mokyklos labiau primena kalėjimus. Bet mes jau suvokėm, kad kažkas panašaus turi atsirasti pas mus, nes plintanti narkomanija, alkoholizmas, kitos blogybės į mokyklą ateina iš gatvės. Reikia sutvarkyti aikštynus, kad vaikai sportuotų, būtų labiau užsiėmę. Kur nėra tvorų, ten aikštynų įrenginiai sulaužomi, suoliukai padegami net mokyklų teritorijose. Tai padaro jau ne mokyklos bendruomenė. Gerėjantis gyvenimas šių problemų neišsprendžia, tad visuomenė pati turi galvoti, kaip mums visiems darytis geresniais, tolerantiškesniais, labiau vieni kitus mylėti.

A. Ž. *Priklausote Lietuvos socialdemokratų partijai. Ar visuomet Jūsų asmeninė nuomonė sutampa su Jūsų partinių kolegų nuomone dėl labiausiai ginčytinų dalykų?*

R. Ž. Mūsų partija, nors ir nemaža, bet demokratiška. Tenka labai dažnai ginčytis ir ginti savo nuomonę, bet tai nereiškia, kad įsigyji prieštą. Aš ne-teigiu, kad mano idėjos ar sprendimai turi dominuoti. Bet tarp partinių kolegų nesijaučiu nei užurpuojama, nei man primetama kiemo nors nuomonė ar valia, nei pykstama dėl to, ką aš teigiu. Tiesiog visi ieškom susitarimo, kompromiso. Kitas klausimas, ar

Roma Žakaitienė

viską galima realizuoti, kas numatyta partijos programoje? Tikrai ne, nes jau kelintą kadenciją Vyriausybės yra mišrios, daugelį klausimų ir jų sprendimų reikia derinti, keičiamos nuostatos, nes reikia taikytis ir prie kitų nuomonės.

A. Ž. Ką manote apie politikų ir žiniasklaidos polemiką dėl aukštojo mokslo reformos? Ar ta diskusija yra vaisinga? Ar tikite reformos sėkmę?

R. Ž. Galiau pasakyti, kad dar nėra rimtos diskusijos, ji dar tik prasideda. Ministerija vykde ir toliau yra pasirengusi tęsti labai rimtus pokalbius su studentais, dėstytojais, tėvais, politikais. Aukštasis mokslas reformuojamas ne tik Lietuvoje. Visame pasaulyje siekiama aukštesnių kokybės standartų, norima prisitaikyti prie visuomenės poreikių, prie nepaprastai greitos kaitos, kad įgyjamos žinios atitiktų tai, ko reikia šiandieniniam pasauliui. Todėl ir Europoje, ir pasaulyje reformuojami universitetai, kitos aukštosios mokyklos. Mes mokomės iš tos patirties, kad reforma negali būti vykdoma vienos institucijos iniciatyva, ji turi apimti visas gyventojų grupes. Reikia gerinti aukštojo mokslo kokybę, kad jaunimui būtų motyvacija mokytis Lietuvoje, kad aukštasis mokslas netaptų vien siekiu įsigyti diplomą ir keliauti į kitas šalis darbo ieškoti, kad būtų noras dirbti Lietuvoje pagal įgytą specialybę ir siekti karjeros. Aukštojo mokslo reforma yra drauge ir paties mokslo reforma. Tai garantuos kokybę.

Klausiame, ar diskusijos šia tema yra vaisingos. Taip, tik gaila, kad užsikabinama už vienos temos – įmokų už mokslą, tai yra, finansavimo. Tikslas turi būti ugdymo ir studijų kokybė, tam tikslui įgyvendinti aukštosios mokyklos turi gauti didesnę autonomiją, o universitetai didesnę galimybę disponuoti savo turtu ir sukurti intelektualiniu produktu, kad užsidirbtų, pritraukdami inovacijas, kurios būtų patrauklios verslui. Esminis reformos siekis yra ne finansavimas, o mokymo ir mokslo kokybė. Deja, tuo klausimu patys universitetai diskusijoje beveik nedalyvauja.

Turi keistis aukštųjų mokyklų valdymas, jame atsirasti verslo, darbdavių atstovų; jie galėtų taikliai, objektyviai įvertinti, kurios studijų programos yra aktualiausios. Didesnis finansavimas yra pačios valstybės prievolė, ir Vyriausybė jau kelinti metai didina sumas aukštajam mokslui. Kai atsiras papildomos įmokos, turi būti užtikrinta galimybė gauti paskolas per sukurtą paskolų fondų sistemą. Kol nebus aišku, kaip tuos fondus išlaikyti, kaip nustatyti paskolų grąžinimą per daugelį metų, tol negalėsime įvesti įmokų sistemos. Visi kalba, kad reikia keisti padėtį aukštosiose mokyklose, bet ieškomas kelių, kaip tai padaryti, sukelia audringą visuomenės reakciją, kad, regis, lengviau būtų nieko nedaryti. Todėl diskusija turi būti plati, kritika eiti drauge su konkrečiais nevienadieniais siūlymais, o vertinimai to, kas daroma, turi būti pateikiami ne per vieną prizmę. Visi – ir

kritikuodami, ir kurdami – turi ieškoti būdų, kaip aukštosiose mokyklose ir moksle pasiekti aukštesnių kokybės standartų.

A. Ž. Kas Jums, kaip ministrei, yra svarbiausia ateinančių mokslo metų planuose ir darbuose?

R. Ž. Šiuo metu pradėdam įsisavinti Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšas. Jau įsisavinom apie 140 milijonų litų, 2007-2013 metais turime įsisavinti apie 879 milijonų. Tai apima ne tik vaikų, bet ir suaugusiųjų švietimą, profesines mokyklas, kvalifikacinę pagalbą žmonėms, keičiantiems darbą. O per tą antrąjį etapą infrastruktūros plėtrai tiek bendrojo lavinimo, profesinės mokyklose, tiek ir aukštosiose mokyklose skirta 829 milijonų litų. Daug vilčių dedu į profesinių mokyklų infrastruktūros atnaujinimą, mokymo įrangos, mechanizmų įsigijimą. Tikiuosi, kad tos lėšos leis kokybiškiau įgyvendinti švietimo strategiją, kad didės mokytojų atlyginimai, gerės ugdymo kokybė, moksleivių ir mokytojų saugumas, daugiau dėmesio bus skiriama saugiam eisui gatvėse ir keliuose.

A. Ž. Mūsų išeivijos kultūrininkai ir Partizanų fondas parėmė Nijolės Gaškaitės knygos „Pasiprie-

šinimo istorija 1944–1953 m.” išleidimą 7,000 egz. tiražu ir nori knygą dovanoti visoms Lietuvos mokykloms, kad šios įtrauktų ją į istorijos pamokų programą. Prašytume painformuoti išeiviją apie kiliūtis tos knygos kelyje į Lietuvos mokyklas.

R. Ž. Nijolės Gaškaitės knyga yra puiki, labai vertinga mokiniams ir tikrai nėra kliūčių jos kelyje į mokyklas. Jei knygos yra padovanotos, jos yra išdalijamos per savivaldybių švietimo skyrius. Gautas dovanų istorines knygas Švietimo ir mokslo ministerija perduota ir savivaldybių švietimo skyriams, ir Istorijos mokytojų asociacijai.

Ministerijos specialistai rūpinasi, kad pokario istorija būtų objektyviai atspindima visuose vadovėliuose, o rezistencijos temoms skiriamas deramas dėmesys programose.

A. Ž. Linkiu Jums sėkmės, įgyvendinant užsibrėžtus tikslus ir uždavinius.

Kitame Kultūros numeryje – tęsiant pradėtą aktualią švietimo problematikos temą, pokalbis su ministerijos Valstybės sekretoriumi Dainium Numgaudžiu apie švietimo strategiją ir reformas. □

Mokslo metų atidarymo šventė S. Daukanto aikštėje, Vilniuje.

Audronio Žygavičiaus nuotr.

Auksinė Šiluvos karūna

Atkelta iš 2 psl.

padėjo katalikams laimėti bylą prieš kalvinus Vilniaus tribunole, tačiau iš priteistų grąžinti turtų reformatai atidavė žemes ir varpą, o bažnytinius daiktus sunaikino. Neišdrįso sudeginti tik Marijos paveikslą, kurį katalikai rado išmestą miške. Šiai iš senųjų į naująsias bažnyčias perkeliama katalikų brangenybei po pusantro šimto metų bus lemta sulaukti auksinės savo valandos.

Šių dienų Šiluvoje turgaus aikštėn veda gatvė, pavadinta Tado Bukotos vardu. Taip gražiai XVIII amžiaus antrosios pusės klebonas prisimintas prieškarinės Nepriklausomybės laikais už tai, kad dešimt metų savais pinigais statė šią didelę raudonmūrę bažnyčią, kurią ir šiais laikais ne vienas pavadina katedra. Dar Tadas Bukota labai norėjo, kad didžiuliam altoriui įkeltas daug išskentėjęs Švenčiausiosios Panelės paveikslas būtų pripažintas stebuklingu. Vyskupas Steponas Giedraitis pasiuntė į Šiluvą du dekanus, kurie čia užrašė buvus daug stebuklingų įvykių. Tada vyskupas su šiais paveikslais stebuklingumu įrodymais kreipėsi į Pijų VI. Popiežius pašventino žemaičių atsiųstą vainiką ir suteikė Šiluvos bažnyčiai visuotinius atlaidus, švenčiamus rugsėjo 8 dieną. 1785 metais vyskupas Steponas Giedraitis uždėjo ant stebuklingojo paveikslau auksinį vainiką. Ši vainikavimo scena, kurią savo akimis pamatyti veržėsi trisdešimt tūkstančių žmonių, atkurta trečioje Šiluvos koplyčios freskoje...

Atlaidai

... Sovietmečio laikais tikri kryžiaus keliai buvo nusigauti į Šiluvos atlaidus: autobusų važiuodavo mažiau ir imdavo tik tiek keleivių, kiek būdavo sėdimų vietų, taksistams išvis drausta tomis dienomis čia važiuoti, o Lyduvėnų geležinkelio stotelėje nestodavo traukiniai. Ne ką lengviau būdavo ir išvažiuoti. Kai kas, prisimindamas tuos laikus, juokauja: Šiluvon per atlaidus suplaukusioje minioje tik pusė atvykėlių iš tikrųjų buvo maldininkai. O kita pusė – vagys, milicininkai ir saugumiečiai. Netikit? Įdėvė žmogui nešti kryžių apie bažnyčią, o tas pasirodė esąs saugumietis. KGB agentų knibždėte knibždėjo pačiame miestelyje ir visomis pamiškėmis, iš kur jie sekė besartinančias eisenas, susikalbėdami tarpusavyje per radiją.

Pyko net veterinarijos specialistai, kuriems buvo liepta paskelbti Šiluvos apylinkėse siaučiant kiaulių marą ar raguočių snukio ir nagų ligą bei pastatyti ant kelių karantino užtvaras. Pyko iš visur sukvieisti milicininkai, kuriems liepta be niekur nieko sulaikyti ir atvesdinti vieną ar kitą pilietį, tikrinti pasus, stabdyti per miškus einančius žmones. Pyko kelių inspektoriai, kuriems liepta statyti draudimų ženklus, neleisti artyn prie Šiluvos vairuotojų, nesutvarkiusių kelionės lapo ar neturinčių atsarginio rato. Pyko kelių remontininkai, kuriems liepta visiškai ne vietoje pilti žvyro krūvas ar išardyti dar netaisytiną tiltą. Pyko mokytojai, kuriems liepta bažny-

čioje sekti pamokslus. Pyko gal net pati Raseinių rajono valdžia, kuriai vieną kartą teko atsismaukti baltus rankogalius ir iškasti per atlaidus Šiluvoje pastatytą kryžių. Gal tik į Šiluvos apylinkes varomi kariškiai neiškart susigaudydavo, kas čia dedasi. Pasiviję vieškelio klūpomis einančias moterėles, pamanydavo, kad šios visiškai jau nebepagali, ir mandagiai siūlydavo pavėžėti.

...Ir vis dėlto iš visų praėjusių laikų svečių bene labiausiai šiluviškius pritrenkė kunigaikštis Mykolas Oginskis. Įėjęs pro jo garbei atidarytas didžiulias bažnyčios duris, kunigaikštis padėjo ant altoriaus auksu siuvinėtą, brangakmeniais papuoštą arnotą, kuris, sako, kainavęs penkis tūkstančius caro rublių. Po pamaldų klebonas kviečia aukštąjį svečių pietauti, tačiau šis atsisako. Sėda karieton ir per turgaus aikštę nuvažiuoja pas savo šunidininką. Sako: parnešk silkių ir išvirk bulvių. Iki šiol senieji šiluviškiai nepamiršta, kaip caro draugas nagais lupė bulves ir be jokių šakučių valgė silkes.

Šį rugsėjį šiluviškiai širdyse po daugelio metų vėl atgijo noras iš arti pamatyti didelius žmones. Kardinolas Vincentas Sladkevičius čia, galima sakyti, kaip savas, nes kasmet atvažiuoja į atlaidus. Tai kas, kad viskas labai iškilminga ir žiba auksu, sako šiluviškiai, bet koks neišdidus, koks paprastas žmogus! Vieną sykį klebonas gydėsi ligoninėje, ir pareiga priimti aukštąjį svečių teko kunigui Edvardui Simaškai, kuris kiek sumišo: labai jau senas ir gal per prastas mano namas. O kardinolas atsako: į paprastą namą man dar geriau eiti...

Moksleiviai ateitininkai susipažįsta su Ateitininkų federacijos pirmininku Vygantu Malinausku.

Dainos Čyvienės nuotraukos

Ateitininkų studijų savaitgalis Dainavoje

ROMUALDAS KRIAUCIŪNAS

Druska, šviesa ir raugas

Daugiau kaip dviems šimtams dalyvių, kurie susirinko į Dainavos jaunimo stovyklą, esančią prie Manchester, Michigan, 2007 m. rugpjūčio 31-ą – rugsėjo 3-ą dienomis, Ateitininkų studijų savaitgalis jau tapo malonia atmintimi. Be apklausos sunku spėlioti, kas ten juos sutraukė. Tai galėjo būti Dainavos magija, turtinga programa ar noras pabendrauti savo idėjinėje šeimoje. Šiam savaitgaliui oras pasitaikė tikrai puikus. Pirmą kartą tarp ateitininkų viešėjo Ateitininkų federacijos pirmininkas Vygantas Malinauskas iš Vilniaus ir Dalia Cidzikaitė, dienraščio *Draugo* vyriausioji redaktorė iš Čikagos.

Savaitgalio rengėja buvo Šiaurės Amerikos Ateitininkų taryba. Organizacinius ir paruošiamuosius darbus atliko Birutė Bublienė, Vytautas Maciūnas ir Kazys Razgaitis. Pranas Pranckevičius buvo komendantas ir vyriausiasis tvarkdarys. Dalyviai pradėjo rinktis penktadienio vakare ir dalyvavo Tauros Underienės suruoštoje Meno parodoje. Po atgaivos akiai, dar buvo galima pabendrauti prie šaltų užkandėlių, nes, stovyklos kepimo krosnims sugedus, neteko gauti stipresnio maisto. Kitą dieną krosnys buvo sutaisytos ir viskas sukrito į normalią kulinarinę vėgą, kuriai visą savaitgalį su savo talkininkais suma-

niai vadovavo Regina Pestytė iš Detroit.

Šeštadienio rytą studijinę programą pradėjo Birutė Bublienė, pristatydama savo štabą. Ji priminė, kad savaitgaliui susirinkome klausyti, girdėti, matyti ir užjausti kitus. Prelatas Edis Putrimas dalyvius palaimino, primindamas Kristaus žodžius: „Atėjau į žemę įžiebtį ugnį“. Pagiedotas Ateitininkų himnas, kurį pianinu palydėjo Rimas Kasputis. Vytautas Maciūnas pristatė du to ryto kalbėtojus. Dr. Aldona Lingertienė apžvelgė pasauliečio pastoracinį vaidmenį katalikų Bažnyčioje. Ji kalbėjo apie pasauliečių paruošimą Bažnyčios gyvenime, po to analizavo tris svarbius dokumentus, išleistus per pastaruosius 40 metų. Vatikano suvažiavime susilaukta naujų Sekminių. Padvelkė atsinaujinimo nuotaika. Buvo paryškinta Bažnyčios misijos supratimas ir pasauliečių vaidmuo. Tarsi buvo naujai atrasta Katalikų akcija, kurią ateitininkai propagavo dar prieš Antrąjį Vatikano suvažiavimą. Prelegentė pastebėjo, kad Dogmatinės konstitucijos aiškinimu, visi yra lygiai orūs Bažnyčios statyboje. Buvęs hierarchinės piramidės modelis (su Popiežiumi jos viršuje) pamažu kito į Kristaus paliktą modelį, kur Jis yra vynmedis, o tikintieji – Jo šakelės. Taigi pasauliečių vaidmuo aiškėja ir stiprėja su druska, šviesa ir raugo įvaizdžiais.

Kitame giminingame pranešime – „Pasauliečio juridinis vaidmuo katalikų Bažnyčioje“ – teisininkas Vygantas Malinauskas mums priminė, kad Vakarų pasaulyje esanti Bažnyčios krizė. Trūksta kunigų! Sunkiau išlaikyti įtaką pasaulyje. Smunka Bažnyčios

autoritetas. Didėja atstumas tarp intelektualų ir Bažnyčios hierarchų. Bažnyčiai yra didelė pagunda tapti pernelyg demokratiška. Bet Bažnyčia yra nuolat atsinaujinanti ir nuolat apsisivalanti. Patys ateitininkai yra reformistinis sąjūdis. Jie numatė naują sielovados būdą.

Buvo kelti klausimai ir pasiūlyti atsakymai. Ko Bažnyčia iš mūsų tikisi? Kokios yra mūsų teisės ir pareigos? Kalbėtojo nuomone, geriausia metafora padėčiai aptarti yra šeima. Dvasininkai yra kaip tėvai, o visi kiti tikintieji yra tos šeimos vaikai. Galutinis sprendimas priklauso tėvams. Vaikai negali pakeisti tėvų. Reformų reikia, bet reformos nėra revoliucija. Reforma negimdo nieko svetimo. Turėtume pradėti reformuotis nuo savo pareigų supratimo. Pranešėjas pasisakė prieš kultūriniam pasaulyje dominuojantį reliatyvizmą. Pranešimas buvo baigtas Gilbert Chesterton mintimi, kad krikščionybė nebuvo nesėkminga. Iš tikrųjų ji nebuvo rimtai išbandyta. Po šių pranešimų vyko gana apgalvotos ir kultūringos diskusijos, kurioms vadovavo Vytautas Maciūnas. Pietų metu Šiaurės Amerikos ateitininkų taryba skubėjo posėdžiauti. Tarybos pirmininkė Danguolė Kuolienė po pietų apžvelgė tarybos veiklą. Yra išleistas patrauklus lankstinukas apie ateitininkų organizaciją. Pradedama platinti trečioji, papildyta, kun. Stasio Ylos *Ateitininkų vadovo* laida. Jos išleidimas kainavo 19,000 dolerių. Nors buvo sulaukta paramos iš Lietuvių fondo ir Ateitininkų Šalpos fondo, knygos išleidimas aptuštino tarybos iždą. Dabar jame yra likę vos 800 dolerių.

Buvo paskelbtas trijų metų veiklos šūkio projektas. Jis turėtų ateitininkiją atvesti į jos šimtmečio jubiliejų. 2007–2008 m. veiklos metų šūkis yra „Su gyvuoju Dievu mes gyvi – širdimi į Šiluvą!“. Birutė Bublienė pranešė, kad taryba nori padėti sąjungoms pristatyti ir įgyvendinti metines temas. Buvo priminta, kad kitais metais sukaks 100 metų nuo kun. Stasio Ylos gimimo ir 25 metai nuo jo mirties. Bus išleista prisiiminimų apie jį knyga.

ASS suvažiavimas išsiliejo į lankas

Popiečiui įpusėjus, Janina Budrienė, šios sąjungos centro valdybos pirmininkė, pravedė Ateitininkų sendraugių sąjungos (ASS) suvažiavimą. Kruopščiai parengtai darbotarkei buvo nu-

Šventos Mišios pušynėlyje.

matyta dvi valandos laiko. Prisimenant, kad jau keletą metų tokio suvažiavimo nebūta, net didžiausi entuziastai nesitikėjo, kad priimta darbotvarkė bus laiku baigta. Suvažiavimas prasidėjo laiku. Sukalbėta invokacija. Žvakučių uždegimu prisiminti mirusieji sendraugiai. Pristatyta suvažiavime dalyvaujanti centro valdyba, sudaryta mandatų komisija. Suglaustai apžvelgta sendraugių veikla – surengti posėdžiai, atlikti konkretūs darbai, skyrių veikla. Išdininkas dr. Augustas Šilgalis pranešė, kad ASS išde yra 13 tūkstančių 533 doleriai. Pinigai planingai investuoti.

Darbotvarkėje buvo numatytas įstatų atnaujinimas ir priėmimas. Iš anksto visiems sendraugių skyrių pirmininkams įstatų projektas buvo išsiuntinėtas, prašant, kad jis būtų paskleistas tarp skyriaus narių. Reikiama informacija patalpinta elektroninėje svetainėje. Pirmieji neoficialūs atsiliepimai apie naujus įstatus buvo teigiami. Į visus iškilusius klausimus buvo atsakyta dar prieš suvažiavimą. Po poros kosmetinių papildymų buvo pasiūlyta įstatus priimti. Jų pakeitimui reikėjo 60 proc. suvažiavimo atstovų balsų daugumos. Tos proporcijos nebuvo gauta. Tada pradėta labai detalai peržiūrėti beveik kiekvieną pakeitimą, net kai kurių žodžių prasmę ir, mano manymu, suvažiavimas išsiliejo į lankas. Pirmininkei turėjo pritrūkti kantrybės, bet jos nepritrūko. Pagaliau, jau pasibaigus suvažiavimui skirtam laikui, visi pasiūlymai buvo tinkamai surikiuoti ir siūlyti įstatų pakeitimai, su mažais papildymais, priimti. Už įstatų pakeitimą balsavo 22, prieš – 9, keturi atstovai susilaikė. Tuo metu suvažiavime buvo 35 atstovai.

Pavėluotai šventas Mišias pušynėlyje įrengtoje koplytėlėje po atviru dangumi atnašavo prel. Edis Putrimas. Po to jis skubėjo skrydžiui į Europą, kur laukė svarbus pasitarimas su įvairių kraštų vyskupais.

Tas didelis gražus ilgesys

Jau temstant visi vėl rinkomės į salę, į aktorės Virginijos Kochanskytės koncertą, pavadintą „Koks didelis tas gražus ilgesys“. Pirmoje dalyje skambėjo poeto Bernardo Brazdžionio gimtadienio šimtmečiui paminėti skirti jo eilėraščiai „Per pasaulį keliaują žmogus“, „Likimo laivas“, „Asperges me“, „Angelų lelija“, „Mūsų maldos“ ir vienuolika kitų. Antroje dalyje – M. K. Čiurlionio laiško fragmentai, J. Aisčio, A. Mickevičiaus, L. Sutemos, B. Baltrušaitytės, S. Nėries, salėje kartu buvusios Vitalijos Bogutaitės ir kitų poezija.

Programoje dalyvavo ir ansamblio „Dainava“ vyrų sekstetas, kuriam vadovauja Darius Polikaitis. Seksteto koncertmeisteris yra Vidas Neverauskas. Jų programa harmoningai susipynė su Virginijos Kochanskytės eilėse išsakytu dideliu grožio ilgesiu. Vakaro publika turėjo progą pamatyti ir išgirsti dainininkę Audronę Simanonytę, kito vakaro koncerto dainininkę.

Mažiau kalbų, daugiau darbų

Sekmadienio rytą publicistas Bronius Nainys kalbėjo apie dabartinius visuomeninės veiklos uždavinius išieivijoje ir Lietuvoje gyvenantiems ateitininkams. Jis prisiminė savo 1990 metų pranašystę, kad už penkerių metų Lietuva pražys. Su nusivylimu prelegentas konstatavo, kad jo pranašystė neišsipildė. Pranešime jis palietė Lietuvos demografiją, apskaičiuodamas, kad 1990 metais Lietuvoje buvo 3 milijonai 723 tūkstančiai gyventojų. Šiuo metu ten turėtų būti per keturis milijonus, bet daug jų išsivaikščiojo po pasaulį. Tokių gali būti jau apie pusę milijono. Lietuvoje šiuo metu jau 30 proc. gyventojų yra kitataučiai. Pranešėjas teigė, kad už Lietuvos ribų lietuviai yra tokie pat, kaip ir Lietuvoje gyvenantys. Tuo tarpu rūpestis dėl tautos ir tautiškumo Lietuvoje pajuokiamai aptariamas fraze: „Lietuvis patriotas – idiotas“. Tautinė visuomenė metama patvorin. Vietoj to skatinama pilietinė visuomenė. Propaguojamas pilietinis modelis. Auginama nauja karta, kuri lietuvių yra abejinga.

Broniaus Nainio tarimu, ateitininkai yra lietuvių katalikų antikomunistinis sąjūdis. Lietuvių tautos naikinimas vyksta pastoviai, ir tai daroma gana sėkmingai. Reikia sustabdyti emigraciją, gerinant ekonominį gyvenimą. Reikia tautiškai auklėti jaunimą. Reikia tautines ir krikščioniškas vertybes puoselėti ir skelbti spaudoje. B. Nainys siūlė steigti Krikščioniškos visuomenės institutą. „20 tūkstančių žuvusių partizanų negalima paleisti vėjais“, – savo pranešimą baigė prelegentas.

Ką tik girdėtas mintis papildė Vygantas Malinauskas ir Saulius Kuprys. V. Malinausko manymu,

Ateitininkų federacijos pirmininkas Vygantas Malinauskas

Dainos Čyvienės nuotraukos

reikia apie tai daugiau rašyti spaudoje. Reikia susipažinti su priešingai galvojančiais. S. Kuprys pastebėjo, kad reikia daugiau darbų, o ne žodžių. Ateitininkai gražiai dirba tarpusavy, bet mažiau mokame ištiesti pagalbos ranką kitiems. Jis paminėjo Lietuvos Vyčius kaip gražų visuomeninės veiklos pavyzdį. Užsiminė ir apie, jo žodžiais, komunikacijos reikalus. Turime dienraštį *Draugas*. Tai unikalūs leidinys, pradėtas leisti 1909 metais. Kvietė užsakyti *Draugą* kitiems, gyvenantiems JAV ir Lietuvoje. Turime sulaukti daugiau jaunuomenės. Reikia plėsti draugų ratą. Turėdami draugų, tampame stipresni. Po simpoziumo jis dalijo lapelius, kuriuose siūloma 20 proc. nuolaida užprenumeruojantiems *Draugą* kitiems kaip dovaną.

Vytas Maciūnas, pravedęs simpoziumą ir diskusijas, pastebėjo, kad mūsų veikla negali ribotis analizuojant kaip būtų buvę, jeigu taip ar anaip būtų buvę. Esama krizių. Turime veikti. *Draugo* dienraščio išlaikymas gali tapti mūsų misija. Danguolė Kuolienė tiesiai klausė B. Nainio: „Kodėl mes nekalbame apie mūsų pačių grįžimą į Lietuvą?“ Atsakydamas prelegentas pastebėjo, kad tai yra asmeninis apsisprendimas. Kas laukia grįžusiųjų? Jam neatrodo, kad grįžimas yra laukiamas. Būta nedarbo... Reikia pakeisti valstybės sugrįžimo politiką.

Kiti pasisakiusieji manė, kad reikia nustoti kalbėti ir pradėti dirbti. ŠAAT turėtų ruošti rezoliucijas iš šių studijų dienų. Atėjo laikas vadovauti. Reikia daryti sprendimus, o kritikų visuomet atsiras.

„Jei tavęs nėra Vilniuje, tavęs nėra Lietuvoje“

ŠAAT vėl posėdžiavo su AF pirmininku Vygantu Malinausku. Posėdžio metu aptarti veiklos rūpesčiai ir planai abejose Atlanto pusėse. Po posėdžio V. Malinauskas parodė skaidres iš ką tik įvykusių renginių

Lietuvoje. Kalbėjo apie Lietuvos ateitininkų veiklą. Sąrašuose yra 4,000 narių. Veiklos laukai: jaunimo ugdymas, visuomeninė veikla, kultūrinė-intelektualinė veikla ir tarptautinė veikla.

Lietuvoje ateitininkai yra užsibrėžę ateitininkų organizacijos misiją. Štai ji: „Vadovaujantis katalikiška pasaulėžiūra, ugdyti patriotiškai nusiteikusius jautrios širdies, tvirtos valios ir šviesaus proto jaunuolius, pasirengusius aktyviai ir kūrybiškai įsijungti į religinę, visuomeninę, kultūrinę, intelektualinę bei politinę veiklą“. AF pirmininkas pastebėjo, kad efektyvi informacijos sklaida yra per maža. Apgailėstavo, kad Vilniuje tėra tik trys moksleivių ateitininkų kuopos. „Jei tavęs nėra Vilniuje, tavęs nėra Lietuvoje“, – pastebėjo jis.

Programoje numatytas Studentų ateitininkų sąjungos suvažiavimas neįvyko, bet surengtas jų pasitarimas. Jame dalyvavo 21 studentas. Pasitarime apsilankė ir AF pirmininkas. SAS pirmininkas Vytas Vaitkus skatino kitus imtis iniciatyvos veiklai skyriuose. Kalbėta apie studentų veiklos atgaivinimą JAV rytuose. Po pasitarimo pirmininkas man pasakė, kad spalio mėnesio paskutinį savaitgalį Dainavoje bus šaukiamas SAS suvažiavimas. Tada vyks ir centro valdybos rinkimai. Pats pirmininkas jau baigia savo antrąją kadenciją. Jis pats ką tik baigė Case Western universitete matematikos mokslus.

XXX

Pagaliau daugelio lauktas dainininkės Audronės Simanonytės kūrybos ir dainų vakaras. Prie jos prisidėjo vakarykščio vakaro žvaigždė Virginija Kochanskytė. Taigi šiame vakare žibėjo jau dvi energingos, žavios ir šviesios žvaigždutės. Tauros Underienės meniškai apipavidalintoje ir atitinkamai apšviestoje „scenoje“ vėl matėme ir girdėjome mielas meni-

Nukelta | 8 psl.

Ateitininkų studijų savaitgalio paruošiamuosius darbus atliko Vytas Maciūnas, Birutė Bublienė ir Kazys Razgaitis.

Tautos gimimas himno šviesoje

ALDONA ŽEMAITYTĖ

„Ar pameni svarbiausius savosios tautos giesmės žodžius? Tą maldą Tėvynei, kurią jau šimtmečius šnabžda protėvių lūpos? Ar esi testamento vykdytojas? Senosios melodijos šviesos nešėjas?“ – klausia Mindaugas Černiauskas, jaunas politologas, knygos *Europos tautų nacionaliniai himnai* autorius. Jis užduoda esminius tautos egzistencijai klausimus. Himnas yra tautos testamentas, o jo melodija sklinda šviesos bangomis. Retai susimąstome apie savo tautos himną, ne dažnas iš oficialių asmenų, kuriems tenka dalyvauti įvairiose valstybinių švenčių ceremonijose ir giedoti savo valstybės himną, moka jo žodžius. O ką jau kalbėti apie kitų tautų himnus... Nedaugelis ką nors apie juos, kaip ir apie vėliavas, žino.

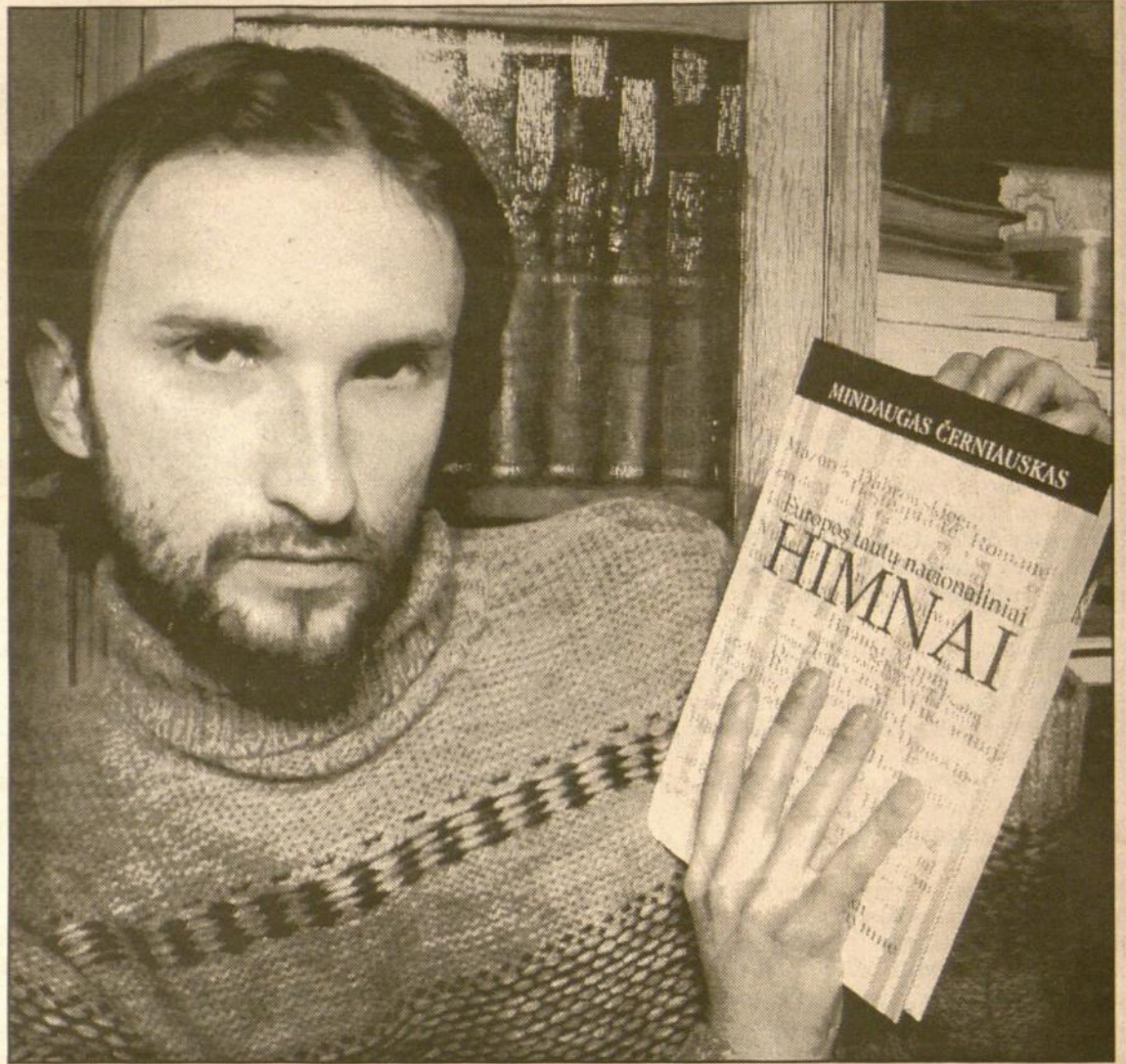
Pristatydamas savo knygą, M. Černiauskas sako, kad Europos valstybių nacionaliniai himnai – su natomis ir tekstų originaliais bei vertimais, su jų atsiradimo ir vystymosi istorijomis „rankiota po kruopelę, konsultuotasi su daugybe protingų žmonių, braukyta, perbraukyta. O ieškota aukso vidurio. Kad sudomintų“. Sudomina. Tai unikali savo turiniu knyga, nes tokių veikalų, supažindinančių su kaimynų arba ir tolesnių Europos valstybių himnais, visoje Europoje gali rasi tik vienos ar kitos valstybės knygų lentynose.

Valstybių vėliavos ir himnai yra tų valstybių dvasios ženklai, jų savastis, ateinanti dar iš valstybės gimimo priešaušrio. Himne užkoduotas nacionalinis charakteris, arba, kaip dabar mėgstama sakyti, tautinis identitetas, geografiniai konkrečios valstybės ypatumai, svarbiausieji valstybės istorinių įvykių momentai. Tos tautinės giesmės (himnas yra giesmė, nes giedamas, o ne dainuojamas, tai rodo jo tam tikrą sakralumą) Europoje susiformavo drauge su modernia tauta-valstybe. XIX amžius buvo paženklintas daugelio jaunų tautinių Europos valstybių gimimu, kurį išprovokavo revoliucijos, karai, sukilimai, įvairūs tautinio išsivadavimo judėjimai. Himnai lydėjo šį gimimą, išsišakodami į variantus arba išsigrindami iki koncentruotos minties ir melodijos sintezės. Mindaugas Černiauskas tarsi gidas veda skaitytoją per Europos tautas, atverdamas itin specifinį jų prigimties bruožą – himnus. Savo knygą jis pradeda nacionalizmo (tas žodis tik sovietinėje leksikoje turėjo neigiamą prasmę) simbolikos aptartimi. Kaip pavyzdžius pasirenka vokiško ir itališko nacionalizmo simbolių-himnus, kurie atspindi šių tautų dvasią ir kelią į laisvę per kovą, per vieniėjimąsi, kai suvokiama, kad vienybėje yra galybė.

Per įvairių Europos valstybių himnų istorijas galima pamatyti plačią žmonių bendruomenės, pamazų tampa tauta, kovų ir pergalių panoramą. Himnų motyvai dažnoje tautoje pasikartoja: kova su pavergeju ar tironu, išsivadavimas, padėka Dievui už gimtojo krašto grožį ir žmonių stiprybę. Prancūzijos, Belgijos, Vengrijos, Rumunijos ar Lenkijos himnai gimė revoliucijų ir sukilimų metu. Trijų Baltijos valstybių himnai oficialiai įteisinti joms su laukus tarptautinio pripažinimo XX a. pirmoje pusėje. O tokios senos monarchinės Europos valstybės kaip Didžioji Britanija ar Olandija gali didžiuotis kelių šimtmečių senumo himnais, kuriuose pabrėžtinai reiškama pagarba valdovams ir jie šlovinami. Monarchistinis himno tonas buvo būdingas ir ikirevoliucinei Rusijai. Tokie himnai pradėdami žodžiais: Dieve, globok (saugok) karalienę... carą ir t.t.

Remdamasis atitinkamomis studijomis, M. Černiauskas nurodo europietiško, t.y. krikščioniško, ir musulmoniško valstybių himnų turinio skirtumus. Europiečių himnai yra optimistiškesni, orientuoti humanizmo linkme, o musulmoniškų valstybių himnuose daugiau agresijos, kančios, šlovės motyvų. Analizuojant M. Černiausko surinktus ir suklasifikuotus himnus, šių eilučių autorei susidarė įspūdis, kad pietietiško krašto ir jaunose valstybėse susiformavo giesmės-himnai, apdainuojantys karo ir kovos už išsivadavimą žygius, pergalės džiaugsmą, o senosiose Europos valstybėse, žemyno šiaurėje, labiau šlovinamas gamtos grožis, taika, rimtis ir žmonių gyvenimo gerovė.

Autorius valstybių himnus pristato abėcėlės tvarka, pradėdamas Airiją ir baigdamas Vokietiją. Kaip savotiškas knygos epilogas pasirinktas pats

Mindaugas Černiauskas

jauniausias (1985 m.) – Europos Sąjungos himnas, kuriam pasirinkta XVIII–XIX genijų kūryba. Tai „Odė džiaugsmui“, kuriai tekstą 1785 m. parašė F. Schiller, o muziką 1824 m. – L. van Beethoven (tai finalinė „Devintosios simfonijos“ dalis). „Odė džiaugsmui“ tarsi apibendrina visa, kas geriausia, šviesiausia, teigiamiausia po kruopelę išbarstyta Europos Sąjungos valstybių himnuose. Gamtos grožis, taika, tautų laisvė ir brolybė („Vienas kitą, milijonai/ Išbučiuokite karštai“), Dievo kaip Aukščiausiojo gėrio išaukštinimas...

Kelionę su himnais pradėdamas nuo Airijos, skaitytojas susiduria su rūsčiais karo dainų aidais, ginklų žvangesiu, pasididžiavimo savo gimtojo krašto gamtos grožiu, valdovų iškilumu ir galybe ir t.t. Kiekvienos tautos gimimas siejasi su herojiškais arba tragiškais atitinkamo krašto įvykiais. Autorius ne tik supažindina su konkrečiu himno tekstu ir natomis (kiekvienas tekstas verčiamas į lietuvių kalbą; daugeliu atvejų pažodinis vertimas nepajėgia atskleisti himno prasmės gilumo ir kalbos grožio), bet ir – teksto parašėse – pateikia himno žodžių ir melodijos autorių portretus. Taigi knyga tampa maža enciklopedija, kurios žiniomis galės pasinaudoti ne tik moksleiviai ar studentai, bet ir visi, kurie domisi tautų kilme ir likimais.

Vienų tautų himnai aptarti išsamiai, kitų – pasitenkinta trumpu pristatymu. Toks metodas pasiteisina, nes informacijos gausa po kurio laiko ima slėgti prie lengvų laikraštinė ar televizinių reportažų, internetinės informacijos įpratintą XXI a. visuomenės atstovą. Daug dėmesio skirta Vokietijos, Rusijos, Prancūzijos himnams, apžvelgiant juos platesniame tų valstybių istoriniame kontekste. Kaip maža studijėlė išskirta dr. Vinco Kudirkos „Tautiška giesmė“ – Lietuvos himnas, kuris kiekvienam Lietuvos piliečiui, skaitančiam šią himnų knygą, turėtų atrodyti pats skaidriausias, išmintingiausias, filosofiskiausias. Kodėl? Todėl, kad kiekviena jo eilutė mums kalba tiesiai į širdis ir jose išsišakoja daugeliu prasmų ir asociacijų. M. Černiauskas apie Lietuvos himną rašė su tikru pietizmu, kaip ir dera kiekvienam savo tautos ir valstybės patriotui. Detalai papasakojęs „Tautiškos giesmės“ gimimą ir varganą kelią į pripažinimą per caro valdžios spendžiamas pinkles, autorius mums primena ir sovietinės Lietu-

vos himną, kuriam žodžius po antrosios sovietų okupacijos sukūrė A. Venclova. Analogiškais „dvigubais“ himnais – tikruoju, nacionaliniu, ir sovietiniu – M. Černiauskas pailiustruoja sovietmečio režimo ideologiją pavergtose Baltijos šalyse. Jis primena „Tautiškos giesmės“ skleidžiamą šviesą partizanų žeminėse, Sąjūdžio mitinguose ir visur, kur pulsavo viltis, kad „Lietuvos saulė patekės, šviesa, laisvė ir tiesa triumfuos“. Ir priduria: „Mano karta jau nemoka LTSR ir SSRS himno. Ačiū Dievui, jo ir nesimokė.“

Ačiū Dievui, kad Lietuva turi tokių nuostabų, anot prof. V. Landsbergio, himną, kokio nė viena kita valstybė neturi. „Kai kur lyg iškilmingas pasižadėjimas, kai kur lyg maldą“. Ir už šį knygos akcentą, už šį gražiausią tarp kitų Europos tautų himnų, esame dėkingi ne tik dr. V. Kudirkai, ne tik V. Landsbergiui, bet ir jaunam pasiryžėliui tyrinėti Europos himnus M. Černiauskui, parodžiusiam kilnų tikslą, jautrią širdį, įžvalgią akį. □

Savaitgalis Dainavoje

Atkelta iš 7 psl.

ninkes. Man labiausiai patikusi vakaro daina – sentimentalai graži, parašyta Audronės mokytojo komp. Martinaičio. Įsiminiau žodžius: „Mes tylėjome nieko nelaukdami, mes žiūrėjome...“. Girdėjome keletą pačios dainininkės sukurtų dainų. Savo dainavimą ji padėjo gitara.

Vakaro dalyviai taip pat galėjo pasidžiaugti muziko Rimo Kaspučio dainavimu bei šokių muzika. Tuo buvo užbaigta ilga, bet miela diena. Pirmadienį rytą dar visi pusryčiavo, bet ilgai nedelsdami traukė į namus. Kai kuriems tas kelias namo buvo tikrai tolimas, nors gal ir mielas. Turėjome atvykusių iš Vilniaus, Toronto, Philadelphia, Boston, Cleveland, Detroit, Čikagos, West Lafayette, Lansing ir dar iš kur kitur.

Ačiū rengėjams už turiningą, prasmingą ir atmintiną savaitgalį! □